

Соловійов Б.О., аспірант кафедри цивільного права,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
Науковий керівник: Кохановська О.В., дійсний член (академік) НАПрН
України, д.ю.н., професор кафедри цивільного права Інституту права Київського
національного університету імені Тараса Шевченка.

ПРАВО НА ІНФОРМАЦІЮ У КОРПОРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

На сучасному етапі значення права на інформацію у корпоративних правовідносинах важко перебільшити. Це пов'язано з тим, що ефективна реалізація усіх інших корпоративних прав (право на управління, право на дивіденди, право на отримання частини активів юридичної особи корпоративного типу (надалі також – корпорації) у разі ліквідації останньої) може мати місце лише у випадку, коли учасник володіє повною, достовірною та актуальною інформацією про діяльність корпорації. Відсутність цього істотно ускладнює як участь в управлінні корпорацією, так і реалізацію інших правомочностей учасника, а у певних випадках взагалі унеможливорює це. Саме тому реалізація права на інформацію у корпоративних правовідносинах є першочерговою умовою ефективного здійснення інших корпоративних прав учасників корпорації.

Варто зауважити, що у правовій доктрині майже відсутні напрацювання щодо інформації як об'єкта корпоративних правовідносин. Вважаємо, що інформації як об'єкту корпоративних правовідносин властиві такі ознаками, як її нематеріальна природа, повнота, системність, послідовність, невичерпність, універсальність, якість. За режимом доступу інформація як об'єкт корпоративних правовідносин може бути як відкритою, так і інформацією з обмеженим доступом. У той же час аналіз законодавства не дає однозначної відповіді на питання, яку саме інформацію слід вважати об'єктом корпоративних правовідносин.

Так, у ч. 1 ст. 116 Цивільного кодексу України (надалі – ЦК України) зазначається, що учасники господарського товариства мають право у порядку, встановленому установчим документом товариства та законом одержувати інформацію про діяльність товариства. У той же час на учасника господарського товариства покладено обов'язок не розголошувати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію про діяльність товариства (ч. 1 ст. 117 ЦК України) [1].

Аналогічні за змістом норми закріплені у ст. 10 Закону України «Про господарські товариства», ч. 1 ст. 25 Закону України «Про акціонерні товариства», ч. 1 ст. 5 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». Однак, у згаданій нормі Закону України «Про господарські товариства» має місце уточнення щодо переліку інформації, що надається учаснику господарського товариства. Так, учасники товариства мають право одержувати інформацію про діяльність товариства. На вимогу учасника товариство зобов'язане надавати йому для ознайомлення річні баланси, звіти товариства про його

діяльність, протоколи зборів (ст. 10 Закону України «Про господарські товариства») [2].

На жаль, Господарський кодекс України взагалі не містить правової норми щодо інформації, право на отримання якої має учасник корпоративних правовідносин.

Аналіз національного законодавства України дає підстави зробити висновок, що серед усіх юридичних осіб корпоративного типу найбільш детально право на інформацію врегульовано в акціонерних товариствах. Види інформації, право на доступ до якої має акціонер, та порядок її надання акціонерним товариством детально врегульовані у ст. 78 Закону України «Про акціонерні товариства». Варто зазначити, що акціонер, який володіє значним пакетом акцій, має доступ до будь-яких документів товариства, що містять відомості про фінансово-господарську діяльність цього товариства. У разі якщо у вищезазначених документах наявна інформація з обмеженим доступом, акціонерне товариство та акціонер зобов'язані забезпечувати дотримання режиму користування та розкриття такої інформації, встановленого законом [3].

Істотною перевагою Закону України «Про акціонерні товариства» є закріплення порядку реалізації акціонером права на інформацію. Так, будь-який акціонер, за умови повідомлення виконавчого органу не пізніше ніж за п'ять робочих днів, має право на ознайомлення з документами у приміщенні товариства за його місцезнаходженням у робочий час. Виконавчий орган товариства має право обмежувати строк ознайомлення з документами товариства, але в будь-якому разі строк ознайомлення не може бути меншим 10 робочих днів з дати отримання товариством повідомлення про намір ознайомитися з документами товариства.

Проведений аналіз національного законодавства дає підстави зробити висновок, що правові норми, що закріплюють право на інформацію у корпоративних правовідносинах та порядок його реалізації, викладені досить безсистемно та занадто абстрактно. Акти національного корпоративного законодавства не містять детального переліку та видів інформації, на отримання якої має право учасник корпорації. На нашу думку, це є істотним недоліком, що значно ускладнює як участь в управлінні корпорацією, так і реалізацію інших правомочностей учасника. Окремою проблемою здійснення права на інформацію у корпоративних правовідносинах є невиконання корпорацією обов'язку надавати учаснику на його вимогу інформацію про діяльність корпорації або доступ до неї.

Вважаємо, що у національному законодавстві при визначенні інформації як об'єкта корпоративних правовідносин, слід виходити з того, що будь-яка інформація про корпорацію та її діяльність, яка має безпосереднє або опосередковане значення для реалізації учасником своїх корпоративних прав або виконання відповідних обов'язків, є об'єктом корпоративних правовідносин. Дотримуємося позиції, що такий широкий підхід до розуміння інформації дає можливість створити найбільш ефективні гарантії реалізації корпоративних прав учасників. На особливу увагу заслуговує закріплення у корпоративному законодавстві порядку реалізації права на інформацію у корпоративних правовідносинах.

В умовах рекодифікації цивільного законодавства важливого значення набуває вивчення досвіду правового регулювання права на інформацію у корпоративних правовідносинах в іноземних правопорядках. Зазначене дозволить підвищити рівень корпоративного управління шляхом використання ефективних механізмів та найкращих світових практик правового регулювання у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
2. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 року № 1576-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. Ст.682.
3. Про акціонерні товариства : Закон України від 17 вересня 2008 року № 514-VI. Відомості Верховної Ради України. 2008. № 50-51. Ст. 384.

Адамська К., студентка,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник: Марченко В.Б., к.ю.н., доцент,
професор кафедри підприємницького та корпоративного права

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУ У ЧИННОМУ ГПК УКРАЇНИ

Господарським процесуальним правом регулюється господарське судочинство, що у свою чергу ґрунтується на загальних засадах, що закріплені у Конституції України та Господарському процесуальному кодексі.

Основні засади судочинства в Україні являють собою сукупність принципів, що нормативно визначають сутність, зміст господарського судочинства в Україні, а також встановлюють особливості його здійснення. Саме загальні засади виражають правові ідеї держави, які стосуються завдань, порядку здійснення господарського судочинства. Вони є гарантією правосуддя, а також забезпечують права та законні інтереси учасників господарського процесу.

В Господарському процесуальному кодексі в редакції до 15.12.2017 року були закріплені такі загальні засади як мова судочинства, рівність перед законом і судом, змагальність, гласність розгляду справ, судові рішення (обов'язковість судових рішень).

Варто зазначити, що кожна з загальних засад була закріплена в окремій статті, яка в свою чергу містила тлумачення законодавця.

У чинному Господарському процесуальному кодексі, у порівнянні з редакцією ГПК до 15.12.2017, основні засади господарського процесу закріплені в окремій статті, а саме у частині 3 статті 2, яка має назву «Завдання та основні засади господарського судочинства».